

Mikä tulevaisuusverstaas on?

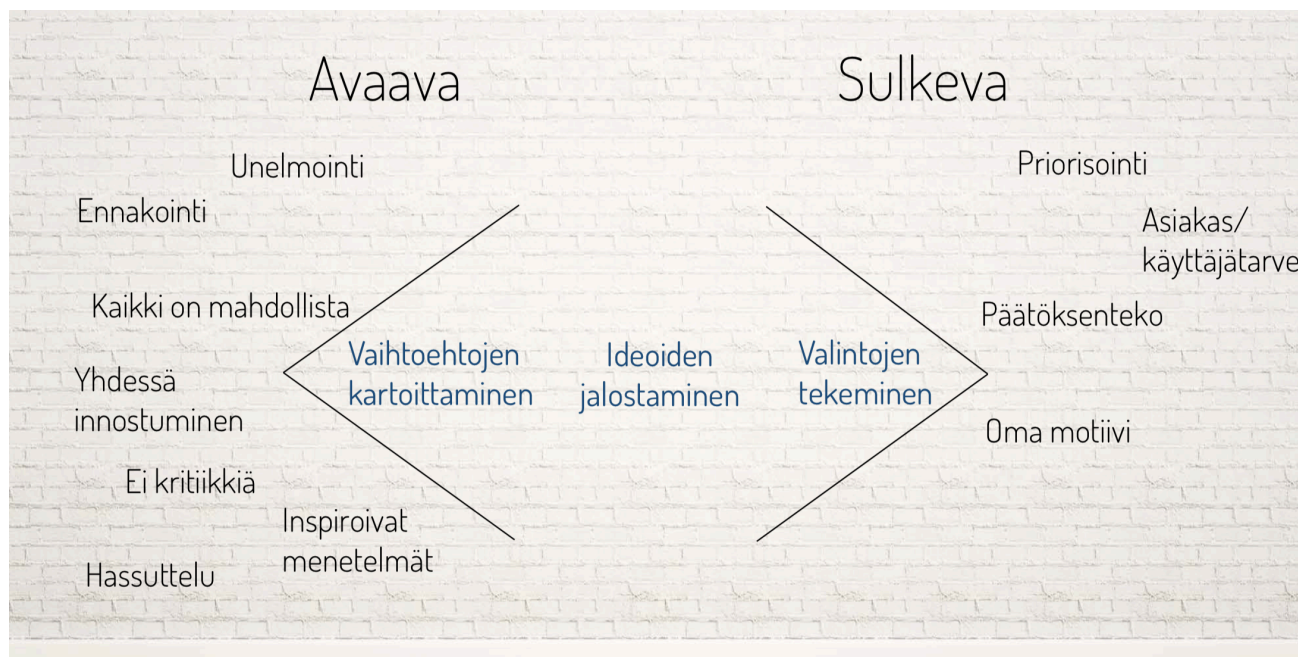
Tulevaisuusverstaas on menetelmä, jossa oppijat pääsevät toteuttamaan luovuuttaan, ratkomaan ongelmia ja suunnittelemaan tulevaisuuttaan. Tulevaisuusverstaas siis harjaannuttaa oppijoissa valmiuksia, joita tarvitaan niin työelämässä kuin elämässä yleensäkin.

Tulevaisuusverstaasta voisi kutsua myös ideatakomoksi tai ajatushautomoksi. Tulevaisuusverstaas on ongelmaratkaisun, ideoiden löytämisen, erilaisten ajatusten ja vaihtoehtojen punnitsemisen, suunnittelun, osallistumisen ja luovuuden oppimisympäristö.

Tulevaisuusverstaassa työskentelään ***yleensä vain yhtä teemaa kerrallaan.***

Tulevaisuusverstaassa oppijat erilaisten vaiheiden kautta

**>Tunnistavat ongelmia > Ideoivat tulevaisuuden ideaalitilaa > Asettavat tavoitteita
>Yhteistoiminnallisesti hakevat realistisia ja toteuttamiskelpoisia ratkaisuja ongelmiin.**

Tulevaisuusverstaassa on kolme eri vaihetta:

1. Ongelma -tai teemavaihe
2. Ihannetilavaihe (mielikuvitusvaihe)
3. Todellistamisvaihe

Tulevaisuusverstaas edellyttää osanottajiltaan aktiivisuutta, mielenkiintoa yhteistä tulevaisuutta kohtaan, halua selvittää ja tutkia asioita sekä valmiuksia vaihtaa tietoja ja kokemuksia ryhmän muiden jäsenten kanssa.

Tulevaisuusverstaasta voidaan käyttää mm. teoriassa opittujen asioiden soveltamiseen tosielämän ongelmiin, tulevaisuuden suunnitteluun sekä uusien asioiden ideoimiseen.

I Ongelma-tai teemavaihe

Tulevaisuusverstaas käynnistyy aina teeman asettamisella. **Teema tarkoittaa laajasti ottaen aihepiiriä, jota tulevaisuusverstaassa lähdetään työstämään.** Valmentaja voi asettaa tulevaisuusverstaan teeman. Joissakin tapauksissa teema voi nousta myös oppijoilta, heitä askarruttavista asioista, mielenkiinnon kohteistaan jne.

Tulevaisuusverstaan teemalle tai ongelmalle voidaan asettaa seuraavia kriteereitä:

- teema tai ongelma on kaikille tuttu
- osanottajilla on teemasta tai ongelmasta tietoja tai omakohtaisia kokemuksia
- teema tai ongelma on aito (ei siis keksimällä keksitty asia)
- osanottajilla ei ole olemassa teemaan tai ongelmaan jo valmiita ratkaisuja
- teema tai ongelma on riittävän monitahoinen (sen ratkaisemiseen ei ole yhtä selvää linjaa)
- teemaan tai ongelmaan ei välttämättä ole yhtä ainoaa oikeaa ratkaisua
- teema tai ongelma voi jakautua useisiin alaongelmiin

Teeman asettamisen jälkeen **osanottajat ryhtyvät keräämään verstaan aiheeseen liittyviä ongelmia, haasteita tai uhkia/teemaan olennaisesti liittyviä asioita esim. fläpeille tai erillisille papereille.**

Valmentaja voi esim. laittaa seinille fläppipapereita, joille osanottajat käyvät kirjaamassa aiheeseen liittyviä ongelmia. Ongelma- tai teemavaiheessa kannattaa välttää keskustelua: ajatukset on tarkoitus kirjoittaa ylös (hiljaisuudessa). Keskustelulle tulee aikaa ja tilaa myöhemmin.

Ongelmien / asioiden keruun jälkeen ne käydään yhdessä läpi. Jos ongelmia on kirjattu fläpeille, fläpit voi leikata osiin siten, että kukin ongelma on omalla paperillaan. Osanottajat voivat ryhmitellä samankaltaiset ongelmat omiin luokkiinsa.

Luokittelun tarkoituksena on tunnistaa, mitkä asiat liittyvät toisiinsa ja millaisia suurempia ”ongelmakimppuja” asiaan sisältyy. Ongelmaryhmiä voi asiasta riippuen muodostua noin 10-20. Osanottajien kannattaa mahdollisuuksien mukaan antaa tehdä luokittelu itse, sillä se auttaa asian moniulotteisessa ymmärtämisessä. Usein keskinäisen keskustelun kautta oppijat pääsevät tyydyttävään ryhmittelyyn. Jos luokittelu ei kuitenkaan tunnu etenevän, ohjaaja voi hienovaraisesti ohjata sitä eteenpäin

Kun ongelmat / asiat on luokiteltu, ryhmä äänestää siitä, mitkä asiat otetaan jatko-työstämisen kohteeksi verstaassa. Jokainen osanottaja voi antaa ongelmille/asioille pisteitä sen mukaan, mikä tai mitkä niistä tuntuvat olennaisimmilta ja mitkä eivät saisi jäädä myöhemmän verstaskäsittelyn ulkopuolelle.

Pisteiden määrä per osanottaja kannattaa pitää sitä pienempänä, mitä suurempi ryhmä on kyseessä (esim. kolme pistettä / osanottaja on usein sopiva määrä). Äänensä osanottaja voi jakaa usean ehdotuksen kesken tai antaa ne kaikki yhdelle ehdotukselle. Pisteiden antamisen jälkeen pisteet lasketaan yhteen. Eniten pisteitä saaneet ongelmat, uhat tai haasteet/asiat ovat jatkotyöskentelyn kohteena tulevaisuusverstaan seuraavissa vaiheissa. Kun käsiteltävät aiheet on valittu, osanottajat valitsevat näistä jatkoon päässeistä teemoista heitä eniten kiinnostavan verstaan aiheen.

Great Mindsin tulevaisuuskuntoisuusmalli

II Ihannetilavaihe (mielikuvitusvaihe)

- Todennäköinen tulevaisuus
- Toivottava tulevaisuus
- Mahdollinen tulevaisuus

Tulevaisuusverstaan toinen vaihe on eräänlaista mielikuvitusleikkiä ja visiointia. Kun ensimmäisessä vaiheessa kartoitettiin ongelmia ja haasteita / teemaan liittyviä asioita, **toisessa vaiheessa keskeistä on mahdollisuuksien pohtiminen.**

Mielikuvitusvaiheessa kuvitellaan ihannetilaa: toimintaympäristöä sellaisena, että ongelmat /asiat ovat ratkaistu tai haasteet ovat toteutuneet: miltä näyttää, miltä tuntuu, mikä on toisin verrattuna nykyhetkeen.

Mielikuvitusvaiheessa ei siis mietitä konkreettisia keinoja tai tapoja, joilla ongelmat väistyvät vaan pohditaan **millainen itse tilanne tai ympäristö on, kun ongelmia, haasteita tai uhkia ei ole.** Osanottajia kannattaa nimenomaisesti muistuttaa, että keinoja ei edes saa ajatella tässä vaiheessa. Päinvastoin: mielikuvitusvaiheessa kaikki on mahdollista.

Mitä luovempia tai villimpiä asioita osanottajat pystyvät mielikuvitusvaiheessa tuottamaan, sitä antoisampia usein ovat koko verstaan tulokset. Mielikuvitusvaihe voidaan toteuttaa pienryhmissä tai yksilökohtaisesti riippuen pitkälti tulevaisuusverstaan teemasta sekä tavoitteesta. Käytännössä mielikuvitusvaihe voi tarkoittaa esim. ryhmän yhteisen kuvan laatimista, jolla ryhmä piirtää ja kirjoittaa asioita, jotka kuvaavat tavoiteltavaa ihannetilaa.

III Todellistamisvaihe

Todellistamisvaiheessa keinot ja menetelmät ihannetilaan pääsemiseksi ovat olennaisia. Todellistamisvaiheessa voidaan ottaa 'askeleita' kohti päämäärää.

Tulevaisuusverstaan osanottajat voivat miettiä, mitä päämäärää kohti he haluavat kulkea sekä millaisia askeleita heidän tulee ottaa niihin pääsemiseksi. He voivat myös arvioida mitä kukin askel tuottaa, milloin se otetaan, missä se konkreettisesti näkyy ja tuntuu.

Todellistamisvaihetta varten voi koostaa myös kirjallisen lomakkeen, jossa voidaan kysyä, miksi tavoitteen toteutuminen on tärkeää, mitä keinoja ja menetelmiä tavoitteen toteuttamiseksi tarvitaan, kuka tekee mitäkin, milloin asioita tehdään, millaisia resursseja asioiden toteutumiseen tarvitaan, millaista apua tai tukea kaivataan jne. Jatkotyöskentelystä kannattaa sopia täsmällisesti: kuka tekee, mitä, koska jne.

Työskentelyn lopuksi eri teemoja työstäneiden verstaiden kannattaa esitellä omat ihannetilansa sekä todelliset ratkaisuehdotuksensa muille ryhmille.

Tulevaisuusverstaan arviointi

Tulevaisuusverstaan kaikkien kolmen vaiheen läpikäyminen on olennainen osa prosessia.

Yksi yhtä tärkeä osa tulevaisuusverstasta on prosessin jälkeinen arviointi. Arviointiin ei ole olemassa yhtä oikeaa menetelmää, vaan arviointitapaan vaikuttavat mm.

tulevaisuusverstaan teema ja verstaan tavoitteet. Arvioinnissa voidaan pohtia mm. mitä osanottajat ovat oppineet prosessista, millaisia ajatuksia, kommentteja tai kysymyksiä heille heräsi tms.

Vinkkejä verstaan vetäjälle

1. Verstaas on suunniteltava niin hyvin kuin pystyy. Tulevaisuusverstaas on kuitenkin menetelmä, jossa verstaas vetäjä ei voi koskaan täysin tietää tai ennustaa verstaas lopputulemaa. Verstaastyöskentely on prosessi, jossa osanottajat ovat rakentajia.
2. Aikataulua kannattaa seurata tarkasti ja siitä on pidettävä tiukasti kiinni, jottei verstaas tärkeässä todellistamis- ja purkuvaiheessa tule liian kiire.
3. On uskallettava keskeyttää mielenkiintoisetkin keskustelut.
4. On muistettava eri vaiheiden tarkoitus ja pelisäännöt. Mitään vaihetta ei kannata jättää väliin.
5. Tulevaisuusverstaas vaatii aikaa. Verstaas kaikkine vaiheineen vaatii n. 3 tuntia aikaa, mutta sen huolelliseen toteutukseen saa helposti kulumaan 4-6 tuntiakin.

Verstaas on tehokkain kerralla toteutettuna (ei siis eri päville pilkottuna) eli se kannattaa toteuttaa sellaisina päivinä, jolloin valmentaja voi järjestää siihen riittävästi aikaa.

LÄHTEITÄ:

<https://docplayer.fi/43614538-Mika-tulevaisuusverstaas-on.html>

<https://www.slideshare.net/oraakkeli/tulevaisuusverstaas>

<https://tulevaisuus.fi/metodit/skenaariotyöskentelyn-sovelluksia/osallistavat-metodit/tulevaisuusverstaas/>

